

FIDIN

ANTIBIOTICARAPPORTAGE 2006

**opgesteld door
de FIDIN Werkgroep Antibioticumbeleid**

juni 2007

Den Haag

INLEIDING

Is er een oorzakelijk verband tussen het veterinaire antibioticagebruik en de aanwezigheid van de “dierhouderij geassocieerde MRSA” bij de betrokken landbouwhuisdieren? Is er sprake van een onverantwoord hoog veterinair antibioticagebruik? En is resistentie middels restricties aan het antibioticumgebruik te beïnvloeden? Het zijn vragen waar het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een aanzienlijk onderzoeksprogramma voor heeft opgezet.¹ Ook de diergeneeskundige sector doet onderzoek naar de achtergrond van het antibioticagebruik. De FIDIN heeft gezamenlijk met de KNMvD en de Faculteit Diergeneeskunde een enquête gehouden onder dierenartsen met vragen over het veterinaire antibioticagebruik.² De KNMvD heeft aangekondigd nader onderzoek te doen onder praktici in de verschillende diersectoren en zal daar tijdens het symposium ‘Op recept’ op 19 juni 2007 nader aandacht aan besteden.

Voor onderzoek zijn goede gegevens noodzakelijk. De FIDIN wil met haar jaarlijkse antibioticarapportage graag bijdragen aan de beschikbaarheid van goede gegevens. Het zijn gevalideerde gegevens van de totale verkopen van de leden van de FIDIN aan de Nederlandse markt. Bij welke dieren de producten worden toegepast, is voor de FIDIN niet zichtbaar. Ruim 75% van de totale verkopen betreft diergeneesmiddelen die voor meerdere doeldieren zijn geregistreerd.

Kwalitatief onderzoek bij veehouderijbedrijven, zoals dat is uitgevoerd door het LEI³, kan meer inzicht geven in het gebruik per diersector. Gezien het feit dat alle antimicrobiële diergeneesmiddelen onder de voorschriftplicht van de dierenarts vallen, is de FIDIN voorstander om te komen tot een centraal informatiesysteem waar de recepten van dierenartsen kunnen worden verzameld en in geanonimiseerde vorm kunnen worden geanalyseerd. Om te komen tot een centraal informatiesysteem, hebben de FIDIN, KNMvD en AUV de stichting VETbase opgericht met de doelstelling om de werkprocessen van de dierenartspraktijk te ondersteunen met praktijkmanagementsystemen die met een centrale infrastructuur, beheerd door de stichting, worden gekoppeld. Daartoe worden afspraken gemaakt met de aanbieders van praktijkinformatiesystemen. De uiteindelijke doelstelling is om deze veterinaire database te koppelen met data rond het geneesmiddelengebruik bij mensen, ten einde inzicht te krijgen in de interactie tussen veterinair en humaan antibioticumbeleid.

In april 2007 is MARAN⁴ 2005 gepubliceerd, opgesteld door de werkgroep VANTURES⁵. Voor het gebruik van antibiotica bij dieren, baseert MARAN zich op de antibioticarapportage van de FIDIN. In MARAN 2005 wordt geconstateerd dat de hoeveelheden verkochte antibiotica voor therapeutisch gebruik sneller toenemen dan op grond van de toename van het aantal landbouwhuisdieren te verwachten is. Dit terwijl de hoeveelheid verkochte antimicrobiële additieven gestaag afneemt. In 2005

¹ Zie de brief van de Minister van LNV aan de Tweede Kamer d.d. 17 januari 2007, TK 29683, nr. 11.

² De resultaten zijn gepubliceerd in het TvD van 16 november 2006.

³ LEI, oktober 2006, Antibioticagebruik op melkvee-, varkens- en pluimveebedrijven in 2004 en 2005, N. Bondt.

⁴ MARAN staat voor Monitoring of Antimicrobial Resistance and Antibiotic Usage in Animals in the Netherlands.

⁵ VANTURES staat voor Veterinary Antibiotic Usage and Resistance Surveillance.

werd een totale hoeveelheid van 508.000 kg werkzame stof gemeten ten opzichte van 326.000 kg in 1998 (een stijging van 182.000 kg). Het additievegebruik is in genoemde periode afgenomen met 210.000 kg. Over de periode 1998 tot en met 2005 is de totale hoeveelheid werkzame stof dus afgenomen met 28.000 kg.

RESULTATEN VAN DE MONITORING 2006

In lijn met de vorige jaren, zijn de verschillende antibiotica ingedeeld in 6 hoofdgroepen. In 2006 is de volgende afzet van verschillende groepen van antibiotica gemeten:

Groepen antibiotica	kg actieve stof (x 1000) in 2006	verschil kg t.o.v. 2005	verschil% t.o.v. 2005	% van het totale gebruik
Penicillinen/cefalosporinen	60	6	11 %	11 %
Tetracyclinen	317	10	4 %	59 %
Macroliden	44	13	52 %	8 %
Aminoglycosiden	11	-	0 %	2 %
Fluoroquinolonen	7	-1	- 13 %	1 %
Trimethoprim/sulfa's	95	2	2 %	18 %
Andere	8	2	33 %	1 %
Totaal diergeneesmiddelen	543	508	7 %	100 %
Additieven	-	40	-100 %	
Totaal antibiotica	543	548	-1 %	

In vergelijking tot 2005, is het totale door de FIDIN-leden gerapporteerde diergeneeskundige gebruik in kilogrammen actieve stof met 7% toegenomen (met 35 ton). De categorie tetracyclinen vertegenwoordigt bijna 60% van het totale diergeneeskundige gebruik. Circa 90% van het volume betreft orale middelen voor koppelmedicatie (zoals premixen, topdressings en drinkwatermedicatie). Het gebruik van de nieuwere fluoroquinolonen (danofloxacin, difloxacin, enrofloxacin en marbofloxacin) is in 2006 ten opzichte van 2005 met 6% afgenomen. Tegenover de toename van het diergeneeskundig gebruik, staat de uitfasering van het gebruik van antibiotica als additief met naar schatting 40 ton.

Mogelijke verklaringen van de toename

De veestapel is in 2006 ten opzichte van 2005 nauwelijks gewijzigd. Het aantal runderen is licht gedaald tot 3,7 miljoen. Binnen de groep runderen is het aantal vleeskalveren met 2% toegenomen. Het aantal varkens is gelijk gebleven met 11,2 miljoen dieren. De aantallen pluimvee waren in 2006 circa 93 miljoen kippen.⁶

Uit de enquête die de FIDIN in samenwerking met de KNMvD en de Faculteit Diergeneeskunde in het najaar van 2006 heeft gehouden, is een aantal redenen voor de toename van het gebruik aan het licht gekomen. Belangrijkste redenen zijn de verdere schaalvergroting van de bedrijven, het verbod op de antimicrobiële groeibevorderaars en de kwaliteit van het diervoer. Deze oorzaken dragen bij aan een hogere

⁶ CBS Landbouwtelling 2006.

infectiedruk, die meer inzet van antibiotica vraagt. De infecties betreffen geen nieuwe ziekten, maar de bekende luchtweg- en darmaandoeningen.

De toename van het gebruik betreft met name de orale toepassing van tylosine, doxycycline en sulfadiazine (90% van de stijging). Deze middelen worden met name ingezet bij de bestrijding van PIA, PRRS en streptokokken infecties. Daarnaast is in 2006 het toezicht op het oneigenlijke gebruik van antimicrobiële grondstoffen sterk geïntensiveerd, hetgeen kan hebben geleid tot meer gebruik van geregistreerde antibiotica.

CONCLUSIES

- Nader onderzoek moet uitwijzen in hoeverre er sprake is van onverantwoord hoog gebruik en het oorzakelijk verband van dit gebruik met de toename van de antibioticaresistentie en de aanwezigheid van “dierhouderij geassocieerde MRSA”.
- De FIDIN hecht belang aan de opzet van een centraal informatiesysteem waarin de voorschriften van dierenartsen kunnen worden verzameld en in geanonimiseerde vorm kunnen worden geanalyseerd, met het uiteindelijke doel deze te koppelen met data inzake humaan geneesmiddelengebruik, om goede analyses te kunnen maken van de eventuele correlaties.
- Circa 60% van het totale diergeneeskundig gebruik van antibiotica bestaat uit tetracyclinen, relatief “oude” middelen. Een kleine 0,2% bestaat uit het gebruik van ‘nieuwe’ fluoroquinolonen.
- Ruim 90% van het gebruik van antimicrobiële diergeneesmiddelen betreft oraal gebruik, waaruit het belang van koppelmedicatie blijkt.
- De toename met 35 ton van de hoeveelheid werkzame stof van antimicrobiële diergeneesmiddelen in 2006 ten opzichte van 2005 kan ondermeer worden verklaard door de uitfasering van het gebruik van antimicrobiële additieven (met circa 40 ton werkzame stof) en strenger toezicht op het illegale gebruik van antimicrobiële grondstoffen.

Voor vragen kunt u contact opnemen met
het FIDIN secretariaat
Mr Drs J.F. Schutte

Tel. nr.: 070-750.31.00

E-mail: fidin@fidin.nl